

Een beknopte uitleg bij de kerkdiensten in de Protestantse Gemeente Leidsche Rijn

Algemeen

Een kerkdienst is op het eerste gezicht een van de vele bijeenkomsten die mensen organiseren. De kerkdienst heeft trekken van een ontmoeting van bekenden, zoals vrienden en familie. De ene keer is het feestelijk en vrolijk, een andere keer is het serieus. Maar de kerkdienst heeft ook iets van de vergadering van een vereniging met een bepaalde agenda. Er zijn bepaalde vaste onderdelen, meestal in dezelfde volgorde.

Wie nog wat beter kijkt, ontdekt dat de kerkdienst tegelijk ook afwijkt van vele andere menselijke samenkomsten. Naast de horizontale, puur intermenselijke verhoudingen, is er ook een verticale lijn, de verhouding tot God. We horen en zien Hem niet zoals we gewoonlijk andere mensen horen en zien. We horen Hem in de Bijbel en de uitleg van de Bijbel. We zien Hem in de twee tekenen die de Protestantse Kerk in Nederland kent: Doop (besprenkeling met of onderdompeling in water, begeleid door een bepaalde formule) en Avondmaal (het delen van brood en wijn/druivensap, eveneens onder begeleiding van een bepaalde formule). Het horen is niet beperkt tot de woorden van de predikant. Het kan ook zijn dat iets wat een ander zegt je raakt als goddelijke ingeving. Iets dergelijks geldt voor het zien. Ook in een kunstwerk kunnen we de indruk hebben dat we bij een bepaalde manier van kijken als in een glimp iets van God zien. Het blijft niet beperkt tot de zintuigen van zien en horen. We kunnen ook voelen (denk bijvoorbeeld aan kippenvel), ruiken en proeven.

De dienst zelf: het voorbereidingsgedeelte

Voorafgaand aan de meeste kerkdiensten is er muziek. Dat dreigt nog wel eens een soort van geluidsbehang te worden. De bedoeling van de muziek is echter dat je je beter kunt **voorbereiden** op wat verder komen gaat, zowel een oefening in ontvankelijkheid (zodat je zintuigen als het ware open gaan staan) als in concentratie (zodat je niet meer bezig bent met allerlei kleinigheden waar je mee bezig was toen je van huis ging). Soms wordt met het oog hierop ook vooraf al een lied gezongen.

De dienst begint met een **welkom**, uitgesproken door een lid van de kerkenraad. De kerkenraad is het bestuur van de gemeente.

We zingen een **lied**. Meestal is dat een berijming van een Psalm. Psalmen vind je in de Bijbel, in het Oude Testament. Het Oude Testament is de Bijbel van het Joodse volk. Dat willen we in de kerk niet vergeten. Jezus was namelijk zelf ook een Jood. Veel liederen zijn tot God gericht. Anderen dragen meer het karakter van een gedicht of verhaal en vertellen iets over God. Dat het over God gaat betekent niet, dat mensen er niet in voorkomen. In tegendeel. Lieder verwoorden met behulp van muziek wat wij mensen over God gehoord hebben, wat wij Hem willen vertellen, enzovoort.

Na het lied worden we **stil**. Dat kan het karakter hebben van een gebed dat je in jezelf zegt.

Daarop volgt een standaardformule die aan de Bijbel is ontleend, het zogenaamde **'onze hulp'**. Vroeger meende men dat de kerkdienst met exact deze formule begon. Denk maar aan de opening in een vergadering. Tegenwoordig kijken we daar wat anders tegen aan. Eigenlijk begint de kerkdienst immers al met de voorbereiding erop.

Het volgende onderdeel kan van vorm en inhoud wisselen. Soms gebruiken we een eeuwenoude liturgische vorm, *kyrie en gloria*. In het kyrie gaat het om verdrietige dingen die we in het leven tegen komen. Dat kan gaan om de actualiteit met alles wat in het nieuws langs komt. Maar ook om ons eigen leven, onvermogen en onmacht. Daarnaast plaatsen we dan het gloria, een loflied, waarin we uitzingen dat we ondanks onze zorgen ons vertrouwen stellen op wat God in de geschiedenis heeft gedaan en steeds opnieuw zal doen: redding geven.

Een andere keer beperken we het tot een *lied van toewijding* (aan God). Welke onderdeel we ook gebruiken, het staat nog in het kader van de voorbereiding van wat verder in de dienst komen gaat.

De dienst zelf: het Woord van God

Het hart van de protestantse kerkdienst is **de dienst van het Woord**. Als we Woord zo met een hoofdletter schrijven bedoelen we daarmee meestal de Bijbel. Toch betekent het tegelijk meer. Het Woord van God komt in de eerste plaats tot ons door de woorden van de Bijbel. Maar dat is niet het enige. Ook door de preek horen we wat God te zeggen heeft. Misschien horen we het in de praktijk in de preek zelfs wel beter. De Bijbel is namelijk best een moeilijk boek.

De dienst van het Woord begint meestal met een gebed. God is in een gebed niet een Hij (3^e persoon), maar een Jij, U, Gij (2^e persoon), iemand met wie je praat. De inhoud van dit gebed onderstreept nog eens wat vooraf gegaan is in de voorbereiding: we vragen dat Gods ons wil helpen dat we vooral goed mogen horen wat Hij ons te zeggen heeft.

In dit gedeelte van de dienst zingen we vaak ook een of meer liederen. Die kunnen dat wat gelezen is met andere woorden herhalen of zelfs versterken. De liederen kunnen ook iets hebben van een antwoord, een eerste reactie op wat God gezegd heeft.

Het kan bij het lezen uit de Bijbel soms handig zijn om een opwarmertje te hebben, een aanmoediging om te gaan luisteren. Dat doen we door middel van een *trigger*. Dat kan een vraag zijn, een korte inleidende tekst, een filmpje, een combinatie van verschillende elementen, of wat dan ook.

We lezen uit de Bijbel. Dit wordt ook wel **de Schriftlezing** genoemd. Dat heeft te maken met een oude uitdrukking voor de Bijbel, de Schrift(en).

In de *preek* legt de predikant uit wat het gelezen gedeelte uit de Bijbel betekent. Hij kan ook een eerste reactie geven op wat hij meent gelezen en gehoord te hebben. Verder zal hij meestal proberen een concrete toepassing te geven voor de dagelijkse praktijk.

Een preek is in sterke mate eenrichtingsverkeer. Het is ook mogelijk in de kerkdienst met elkaar in gesprek te gaan. Soms horen we in dezelfde woorden heel verschillende dingen. De verschillende inzichten kunnen ons helpen het Bijbelgedeelte beter te begrijpen.

Verder kunnen we hierbij soms ook gebruik maken van beelden. In sommige gevallen heeft een kunstenaar op treffende wijze zijn indruk van een verhaal/thema verbeeld.

Datzelfde geldt voor moderne muziek. In een kerkdienst hoeft niet alles qua muziek per se geestelijk of christelijk te zijn. Een popzanger kan het heel mooi verwoorden/bezingen. Woorden die in een concert heel 'werelds' klinken, kunnen in een kerkdienst ineens een andere dimensie krijgen. Denk bijvoorbeeld aan bepaalde liefdesliedjes. De 'jij'-figuur kan een ander mens zijn, maar ook God kan

ermee worden aangesproken/aangeduid. In 'de Hoef' gebruiken we daarom zo nu en dan een zogenaamd luisterlied. Door dat lied kan de boodschap van God ineens heel dichtbij komen.

De dienst zelf: ons antwoord

De kerkdienst heeft iets van een gesprek tussen gelovigen en God. Dat geldt voor de verschillende onderdelen die elkaar opvolgen, zoals een Schriftlezing en een lied, maar ook voor de grotere delen. God spreekt tot ons. Wij reageren daarop.

In de kerkdiensten volgt mede daarom een '**deelmoment**'. Dit zijn voornamelijk mededelingen van groepen in de kerk, zoals de kerkenraad. Maar het is ook mogelijk dat iemand iets persoonlijks inbrengt, bijvoorbeeld een (religieuze/gelovige) ervaring van de voorafgaande dagen. Al dit kerkelijk werk kun je in het algemeen zien als een antwoord/reactie op het Woord dat God tot ons gesproken heeft. In het deelmoment wordt vaak ook iets verteld over het doel van de collecte. De **collecte** is in de kerkdienst een concreet moment waarop we als het ware kunnen reageren, iets terug kunnen doen voor datgene wat God voor ons doet.

De overgang naar het gebed kan groot zijn. We kunnen die overgang overbruggen door met elkaar een passend lied te zingen, dat ons als het ware stil maakt van binnen, ons in ons gevoel dicht bij God brengt.

De **gebeden** zijn een vorm van reactie. We danken God voor wat Hij ons in de Bijbel verteld. Maar ook bidden we voor allerlei mensen en situaties die dat nodig hebben. Het is mogelijk mensen en onderwerpen in een multiband te schrijven die bij de ingang ligt. Meestal is het de predikant die de gebeden doet, hardop. Maar bijna iedereen heeft ook wel gedachten en gebeden die hij liever in stilte voor zichzelf zegt. Daarvoor is het stil gebed. Vrijwel altijd eindigen we met het Onze Vader. Dat is een vrij kort gebed dat Jezus Zijn leerlingen geleerd heeft. We kunnen dit gebed zeggen, maar ook zingen. Bij het zingen is de tekst meestal een interpretatie van het Onze Vader dat Jezus geleerd heeft.

In principe zijn er twee collecten. De eerste is voor andere mensen in een concrete (nood)situatie. De tweede is voor de plaatselijke gemeente. Die krijgt geen geld van de overheid. Alles moet zelf betaald worden. Het meeste geld komt echter binnen via bankoverschrijvingen.

Het **slotlied** is meestal een lekkere 'meezinger' die nog even in je hoofd blijft naklinken. Het lied verwoordt de vreugde die in alle kerkdiensten bijzonder belangrijk is. Het gaat soms ook over verdrietige dingen, om zaken waar je boos om kunt worden. In alle gevallen geldt echter dat we leven vanuit de hoop dat God het op een of andere manier uiteindelijk goed maken zal.

We eindigen met **de zegen**. In de zegen zegt God tegen ons: Ik laat jou niet los, Ik laat je niet alleen. Het is een belofte die opkomt uit het geheel van de dienst. Zoals God in de dienst gesproken heeft, zo wil Hij blijven spreken in ons leven. Voor de zegen bestaan enkele uit de Bijbel afkomstige min of meer vaste formules. De gemeente antwoordt op de zegen met 'amen'. Dat komt uit het Hebreeuws en betekent zoiets als: zo moet het zijn.

KWdJ/20151228